
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

התערבות במצבי משבר ביחיד ובמשפחה - 37932

תאריך עדכון אחרון 05-08-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר סימה עמרם וקנין

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: sima.amram@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק במצבי משבר ולחץ לאורך החיים, ודרכי ההתמודדות והטיפול בהם. תיערך הכרות עם מושגים ומודלים מרכזיים הנוגעים למשבר, לדרכי התמודדות עמם ולפיתוח חוסן. לאחר מכן נעבור ונסקור מספר מצבי משבר: אבל, אובדן ושכול, מחלה של האדם או אדם קרוב אליו, התמודדות עם פיגוע טרור או מצב איום בטחוני וגירושין. זאת מתוך החוויה של המשפחה ושל היחיד, של המבוגר ושל הילד.

מטרות הקורס:

הקניית ידע תיאורטי סביב מודלים ותיאוריות להבנת מגוון מצבי משבר העשויים להופיע בהלך חייו של אדם.

היכרות מעמיקה עם דרכי התמודדות ועם כלים להתערבויות טיפוליות סביב מצבי משבר אלו.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

להכיר לעומק, את חווייתו הרגשית של אדם הנמצא באחד ממצבי המשבר הנדונים.

להכיר את דרכי ההתמודדות האופייניים סביב אותו מצב משברי, ואת דרכי ההתערבות המומלצות במצב זה, לפי מגוון תיאוריות שנלמדו, תוך שימוש במושגים ובכלים הטיפוליים הייחודיים לפי כל גישה.

דרישות נוכחות (%) :

90%

שיטת ההוראה בקורס: הקורס מבוסס על הרצאה שבועית, הכוללת הקניית חומר תיאורטי ודיונים בכיתה.

בסוף הקורס תינתן עבודה שתבחן את יכולתו של הסטודנט ליישם את החומר הנלמד.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- א. הקדמה: מצבי משבר ולחץ לאורך החיים: מושגים ומודלים מרכזיים, חוסן ודרכי התמודדות
- ב. אבל, אובדן ושכול
- ג. מחלה של האדם או של אדם קרוב
- ד. התמודדות עם פיגוע טרור או מצב איום בטחוני
- ה. גירושין

חומר חובה לקריאה:

הקדמה: מצבי משבר ולחץ לאורך החיים- מושגים ומודלים מרכזיים, חוסן ודרכי התמודדות אליצור, א (2010). תיאוריות המשבר וטיפול קצר מועד. בתוך: ח, מוניץ (עורך), פרקים נבחרים

- בפסיכיאטריה (עמ' 685-694). תל אביב: דיונון.
- גילת, י (2007). משברים בחיי הילד והמתבגר. בתוך: להיות קרוב- עזרה ראשונה למורה בהתמודדות עם מצוקות תלמידים (עמ' 75-91). תל אביב: הוצאת מכון מופ"ת.
- הרמן, ג'ל (1994). טראומה והחלמה (פרקים 1,2). תל אביב: עם עובד.
- לזרוס, ר ולזרוס, ב (2001). רגש והגיון: להבין את הרגשות שלנו (עמ' 289-344). חיפה: אוניברסיטת חיפה.
- סולומון, ז, כהן, א וגנסבורג, ק (2011). התסמונת הפוסט טראומטית: היבטים אפידמיולוגיים וקליניים. בתוך: א, עורי (עורך), יסודות ברפואה שיקומית (269-284). תל אביב: דיונון.
- קלינגמן, א, רביב, ע ושטיין, ב (2004). ילדים במצבי חירום ולחץ: מאפיינים והתערבויות פסיכולוגיות (פרקים 1,2). ירושלים: משרד החינוך והתרבות, שפ"י.
- רביב, ע וכצנלסון, ע (2003). מצבי לחץ ומשבר בחיי הילד ומשפחתו. בתוך: משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו (עמ' 15-52). נתניה: הוצאת עמיחי.
- Bonanno, G.A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: Have we underestimate the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American Psychologist*, 59, 20-28.
- Davidson, J.R.T., Stein, D.J., Shalev, A.Y., & Yehuda, R. (2004). Posttraumatic Stress Disorder: Acquisition, recognition, course, and treatment. *The Journal of Neuropsychiatry and Clinical Neurosciences*, 16, 135-147.
- Dulmus, C.N., & Hilarski, C. (2003). When stress constitutes trauma and trauma constitutes crisis: The stress-trauma-crisis continuum. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 3, 27-35.
- Pearlin, L.I., & Skaff, M.M. (1996). Stress and the life course: A paradigmatic alliance. *The Gerontologist*, 36, 239-247.
- Roberts, A., & Ottens, A. (2005). The seven stage crisis intervention model: A road map to goal attainment, problem solving, and crisis resolution. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 5, 329-339.
- אבל, אובדן ושכול
- אדלמן, ה (1997). בנות ללא אם: על המוות, האבדן והחיים (27-94). תל אביב: מודן הוצאה לאור.
- גילת, י (2007). התמודדות של ילדים ומתבגרים עם אובדן של אדם קרוב. בתוך: להיות קרוב- עזרה ראשונה למורה בהתמודדות עם מצוקות תלמידים (עמ' 111-130). תל אביב: הוצאת מכון מופ"ת.
- הטב, י (2010). הילד היתום. בתוך: ש, טיאנו (עורך), פסיכיאטריה של הילד והמתבגר (עמ' 513-518). תל אביב: דיונון.
- נוה, ח (1993). בשבי האבל: האבל בראי הספרות העברית החדשה (7-44). בני ברק: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- סמילנסקי, ש (1993). תפקידה של המערכת החינוכית בסיוע ליתומים. בתוך: פסיכולוגיה וחינוך של ילדים יתומים (עמ' 81-109). קרית ביאליק: הוצאת "אח".
- רביב, ע וכצנלסון, ע (2003). יתמות ושכול. בתוך: משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו (עמ' 287-337). נתניה: הוצאת עמיחי.
- רובין, ש, מלקינסון, ר וויצטום, א (2016). הפנים הרבות של האובדן והשכול: תיאוריה וטיפול (31-60, 323-335, 322-351). חיפה: פרדס הוצאה לאור.

Di Ciacco, J.A. (2008). *The colors of grief: Understanding a child's journey through loss from birth to adulthood (24-62)*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Witztum, E., Malkinson, R., & Rubin, S. (2001). Death, Bereavement and Traumatic Loss in Israel: a Historical and Cultural Perspective. *Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, 38, 157-170.

מחלה של האדם או של בן משפחה/אדם קרוב
אולמן, ח ואיזנברג, י (2008). מקומם של הפסיכולוג והיועץ החינוכי בתהליך שילוב ילד חולה במערכת החינוך מנקודת ראותו של המורה. מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית, 27, 103-123.
נבון, ש, פייגין ר ודרורי, מ (2001). סלילת דרך: התמודדות משפחתית עם מחלה ונכות (7-72, 99-127). תל אביב: הוצאת רמות, אוניברסיטת תל אביב.
נוימן, מ (2010). היבטים נפשיים של מחלה ונכות. בתוך: ח, מוניץ (עורך), פרקים נבחרים בפסיכיאטריה (עמ' 405-415).
רביב, ע, וכצנלסון, ע (2003). חולי במשפחה. בתוך: משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו (עמ' 177-283). נתניה: הוצאת עמיחי.

התמודדות עם פיגוע טרור או מצב איום בטחוני
סולומון, ז, בלייך, א וגלקופף, מ (2004). האם הטרור עיוור למגדר? החשיפה והתגובות של נשים וגברים לאינתיפדה. חברה ורווחה, כ"ד, 125-146.
עשתי ולב, י (2011). התמודדות העורף האזרחי עם מצוקות המלחמה - הון חברתי וחוסן חברתי. סוגיות חברתיות בישראל, 11, 145-158.
רביב, ע וכצנלסון, ע (2003). ילדים במצב חירום נוכח טרור ומתח בטחוני. בתוך: משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו (עמ' 127-172). נתניה: הוצאת עמיחי.

Bleich, A., Gelkopf, M., & Solomon Z. (2003). Exposure to terrorism, stress-related mental health symptoms, and coping behaviors among a nationally representative sample in Israel. *JAMA*, 290, 612-620.

Klingman, A., & Cohen, E. (2004). The psychological Impact of disasters on children. In: *School-based multisystemic interventions* (pp. 17-42). New-York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.

Tatar, M., & Amram, S. (2008). Israeli Adolescents' Help-Seeking behaviors in Relation to terrorist attacks: The Perceptions of Students, School counselors and Teachers. *British Journal of Guidance and Counseling*, 36, 51-70.

Tatar, M., Amram, S., & Kelman, T. (2011). Help-Seeking Behaviors of Adolescents in Relation to Terrorist Attacks: The Perceptions of Israeli Parents. *British Journal of Guidance and Counseling*, 39, 131-147.

גירושין
בטלר, א, סקנלן, ל, רובינסון, מ, דאגלס, ג ומורץ, מ (2003). ילדים להורים מתגרשים: כיצד חווים ילדים את
גירוש הוריהם (31-82, 191-212). קרית ביאליק: הוצאת "אח".
דרימן, ס (1999). התמודדות והסתגלות של ילדי גירושין. ירושלים: מכון הנרייטה סאלד.
הטב, י (2010). ילדים להורים גרושים. בתוך: , טיאנו (עורך), פסיכיאטריה של הילד והמתבגר

(526-519). תל אביב: דיונון.
וולרסטין, ג.ס וקלי, ג.ב. (1984). אחרי הגירושין (109-141). תל אביב: זמורה ביתן.
כהן, א ולבנברג, מ (1994). גירושין בחברה - מי זקוק לעזרה? מערכות תמיכה באב ובאם גרושים
המגדלים את ילדיהם בעצמם. ביטחון סוציאלי, 41 (57-72).
לוי, ע.צ. (2006). גירושין בישראל: היבטים דמוגרפיים-חברתיים. סוציולוגיה ישראלית, 1, 65-85.
סמילנסקי, ש. (1990). פסיכולוגיה וחינוך של ילדים להורים גרושים (27-44, 101-123). קרית
ביאליק: הוצאת "אח".
רביב, ע וכצנלסון, ע. (2003). גירושין. בתוך: משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו (עמ' 341-386).
נתניה: הוצאת עמיחי.

חומר לקריאה נוספת: אין

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 20 %
הגשת עבודה 80 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
השיעורים יתקיימו באופן פרונטלי בקמפוס. במידה ובה עקב הנחיות הנוגעות לוירוס הקורונה לא ניתן
יהיה לקיים לימודים בקמפוס, השיעורים יתקיימו באופן מקוון.